११६

स्थौरोऽग्नियुतः स्थौरोऽग्नियूपो वा। इन्द्रः । त्रिष्टुप्

पिबा सोमं महत इन्द्रियाय पिबा वृत्राय हन्तवे शविष्ठ।

पिब राये शवसे हूयमानः पिब मध्वस्तृपदिन्द्रा वृषस्व॥ १०.११६.०१

महते- महत्यै। इन्द्रियाय- ईशनशक्त्यै। सोमम्- रसम्। पिब- अनुभव। शविष्ठ- अतिशयेन बलिन्। वृत्राय हन्तवे- आवरणबाधनाय। पिब। राये- दानयोग्यसम्पदे। शवसे- बलाय। हूयमानः- आहूतः सन्। पिब। मध्वः- मधुरं रसम्। पिब- अनुभव। तृपत्- तृप्तः सन्। इन्द्र- ईशनाधिदैवत। वृषस्व- आसिञ्च ॥१॥

अस्य पिब क्षुमतः प्रस्थितस्येन्द्र सोमस्य वरमा सुतस्य।

स्वस्तिदा मनसा मादयस्वार्वाचीनो रेवते सौभगाय॥ १०.११६.०२

अस्य- एतस्य। क्षुमतः- स्तुतियुक्तस्य। प्रस्थितस्य- इन्द्रार्थमुद्यतस्य। सोमस्य- रसस्य। सुतस्य- निष्पन्नस्य। वरम्- वरणीयमानन्दम्। इन्द्र- ईशनाधिदैवत। पिब- अनुभव। स्वस्तिदाः- मङ्गळदः सन्। मनसा- चित्तेन। मादयस्व- तुष्टो भव। अर्वाचीनः- अभिमुखाञ्चनः सन्। रेवते- दानयोग्यसम्पदे। सौभगाय- कल्याणाय। मादयस्व ॥२॥

ममत्तु त्वा दिव्यः सोम इन्द्र ममत्तु यः सूयते पार्थिवेषु।

ममत्तु येन वरिवश्चकर्थ ममत्तु येन निरिणासि शत्रून्॥ १०.११६.०३

इन्द्र- ईशनाधिदैवत। दिव्यः। सोमः- रसः। त्वा- भवन्तम्। ममत्तु- मादयतु। यः। पार्थिवेषु- दिव्यः सन्नपि भौमभोगेषु। सूयते- निष्पन्नः। सः। ममत्तु- मादयतु। येन। वरिवः- उत्तमं कर्म। चकर्थ- अकरोः। स ममत्तु। येन। शत्रून्- वृत्राणि। निरिणासि- निर्गमयसि। स ममत्तु ॥३॥

आ द्विबर्हा अमिनो यात्विन्द्रो वृषा हरिभ्यां परिषिक्तमन्धः।

गव्या सुतस्य प्रभृतस्य मध्वः सत्रा खेदामरुशहा वृषस्व॥ १०.११६.०४

द्विबर्हाः- उभयलोकहितः। अमिनः- काम्यः। वृषा- वर्षकः। इन्द्रः- परमेश्वरः। हरिभ्याम्- प्राणाश्वाभ्याम्। परिषिक्तम्- सुसंस्कृतम्। अन्धः- हव्यम्। आ यातु- आगच्छतु। गवि- चित्किरणे। सुतस्य- निष्पन्नस्य। प्रभृतस्य- प्राहृतस्य। मध्वः- मधुरस्य रसस्य। सत्रा- अनुभवेन सह। खेदाम्- खिन्नानाम्। अरुशहा- शत्रुघ्नः सन्। वृषस्व- क्षर ॥४॥

नि तिग्मानि भ्राशयन्भ्राश्यान्यव स्थिरा तनुहि यातुजूनाम्।
उग्राय ते सहो बलं ददामि प्रतीत्या शत्रून्विगदेषु वृश्च॥ १०.११६.०५

तिग्मानि- तीक्ष्णानि। भ्राश्यानि- प्रकाश्यानि। भ्राशयन्- प्रकाशयन्। यातुजूनाम्- यातुधानानाम्। स्थिरा- दृढानि शरीराणि। अव तनुहि- अधः पातय। उग्राय- उद्गूर्णाय। ते- तुभ्यम्। सहः- सहनशीलाख्यम्। बलम्। ददामि- प्रयच्छामि। विगदेषु- विविधशब्दयुक्तेषु युद्धेषु सत्सु। शत्रून्- वृत्राणि। प्रतीत्य- प्रतिगम्य। वृश्च- छिन्धि ॥५॥

व्यर्य इन्द्र तनुहि श्रवांस्योजः स्थिरेव धन्वनोऽभिमातीः।
अस्मद्र्यग्वावृधानः सहोभिरनिभृष्टस्तन्वं वावृधस्व॥ १०.११६.०६

इन्द्र- परमेश्वर। अर्यः- आर्यशीलः सन्। श्रवांसि- अतीन्द्रियश्रवणोपलक्षितदिव्यानुभूतिम्। वि तनुहि- विस्तारय। स्थिरेव- दृढानिव स्थितान्। अभिमातीः- अभिमानयुक्तान् अभिमानभावनानि वा प्रति। धन्वनः- भवदायुधानि विस्तारय। अस्मद्र्यक्- अस्मदभिमुखाञ्चनः। सहोभिः- सहनशक्तिभिः। वावृधानः- वर्धमानः। अनिभृष्टः- अप्रधृष्यः सन्। तन्वम्- स्वदेहम्। वावृधस्व- वर्धय ॥६॥

इदं हविर्मघवन्तुभ्यं रातं प्रति सम्राळहृणानो गृभाय।
तुभ्यं सुतो मघवन्तुभ्यं पक्वोऽद्धीन्द्र पिब च प्रस्थितस्य॥ १०.११६.०७

मघवन्- सम्पद्वन्निन्द्र। इदम्- एतत्। हविः- हव्यम्। तुभ्यम्- ते। रातम्- दत्तम्। सम्राट्- राजा। अहृणानः- असङ्कुचितः सन्। प्रति गृभाय- प्रतिगृह्णीष्व। मघवन्। तुभ्यम्- त्वदर्थम्। सुतः- निष्पन्नः। पक्वो रसः। इन्द्र- परमेश्वर। प्रस्थितस्य- भवदर्थमुद्यतं रसम्। पिब- अनुभव ॥७॥

अद्धीदिन्द्र प्रस्थितेमा हवींषि चनो दधिष्व पचतोत सोमम्।

प्रयस्वन्तः प्रति हर्यामसि त्वा सत्याः सन्तु यजमानस्य कामाः॥ १०.११६.०८

इन्द्र- परमेश्वर। प्रस्थिता- भवदर्थमुद्यतानि। इमा- एतानि। पचता- पक्वानि हवींषि- चरुपुरोडाशध्यानभावनादिहव्यानि। अद्धि- अनुभव। चनः- अन्नम्। दधिष्व- धारय। उत- अपि च। सोमम्- रसमनुभव। प्रयस्वन्तः- हव्यवन्तः। त्वा प्रति- भवन्तं प्रति। हर्यामसि- कामयामहे। यजमानस्य। कामाः- इच्छाः। सत्याः- अवितथाः। सन्तु- भवन्तु॥८॥

प्रेन्द्राग्निभ्यां सुवचस्यामियर्मि सिन्धाविव प्रेरयं नावमर्कैः।

अया इव परि चरन्ति देवा ये अस्मभ्यं धनदा उद्भिदश्च॥ १०.११६.०९

इन्द्राग्निभ्याम्। अर्कैः सुवचस्याम्- मन्त्रसंहिताम्। सिन्धौ- समुद्रे। नावम्- नौकाम्। प्रेरयम्- प्रेरयन्ति। इव। प्र इयर्मि- प्रेरयामि। ये। अस्मभ्यम्- नः। धनदाः- सम्पद्दायकाः। उद्भिदश्च- आवरणभेदकाश्च। देवाः- अग्नीन्द्रादयः। अया इव- सञ्चरन्तः साधव इव। परिचरन्ति- सञ्चरन्ति॥९॥